

Голуб М.О.

аспірант кафедри туризму

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

СВІТОВИЙ ДОСВІД СЕРТИФІКАЦІЇ ЕКОТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Туристична галузь є невід'ємною складовою міжнародного ринку і давно входить у трійку найприбутковіших. Станом на початок 2012 року 61 країна світу мала мінімум один, а деякі країни більше стандартів, добровільних до застосування, у сфері туристичних послуг, зокрема: Австралія, Австрія, Аргентина, Бразилія, Великобританія, Венесуела, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Канада, Китай, Кіпр, Колумбія, Куба, Малайзія, Марокко, Мексика, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія, ПАР, Південна Корея, Португалія, Росія, Сінгапур, США, Таїланд, Туніс, Туреччина, Україна, Франція, Швейцарія [1].

Питання процесу сертифікації екологічного туризму є предметом постійних дискусій як зарубіжних вчених. Нажаль у вітчизняній науковій сфері це питання зовсім не розкрито. Значний внесок у вирішення окремих аспектів процесу впровадження сертифікаційних процесів внесли М. Ханей та А. Роум [3], К. Фонт та Дж. Бенделлі [4], А. Біен [5] та ін. Однак, проблема сертифікації екологічного туризму в Україні не була розглянута раніше.

Постає актуальне питання стандартизації екотуристичних послуг в Україні. Результатом проведеної стандартизації стануть сертифікати, які будуть являти собою результат оцінки туристичної діяльності, яка поставила мету досягнення конкретних результатів у галузі збереження природи, довгострокового розвитку місцевих громад, а також цінування природних ресурсів і місцеву культуру.

Розуміючи важливість згаданого напрямку діяльності, Міжнародною організацією стандартизації (ISO) у 2005 році був створений технічний комітет стандартизації ISO/TC 228 «Туризм і супутні послуги». Створення ISO/TC 228 супроводжувалося різними думками про його доцільність [2]. Україна також входить до цього комітету, хоча, на сучасному етапі, більшість положень ще знаходяться у розробці, у тому числі пункти, які пов'язані з екологічним туризмом та відповідальним ставленням підприємств до навколишнього середовища. Більш того, ці стандарти тільки частково відповідають сучасним реаліям туризму в Україні, так як мають міжнародний характер, а як відомо, в нашій країні неможливо просто калькувати вже прийняті стандарти, без внесення змін згідно зі специфічними рисами вітчизняної економіки.

На думку американських вчених М. Ханей та А. Ром [3], сертифікація це добровільна процедура, яка оцінює, перевіряє і дає письмову гарантію, що об'єкт, продукт, процес або послуга відповідає певним стандартам. Комісія присуджує товарний логотип тим, які відповідають або перевершують основні зазначені стандарти. Зараз в світі існує думка, що сертифікація такого роду повинна проходити за державною підтримкою. Іспанські вчені Кс. Фонт та Дж. Бенделлі [4] проаналізували дані, які були зібрані для організації ЮНВТО, та знайшли, що 20 з 59 механізмів сертифікації проходили на чолі державних органів, а ще 18 проходили чи за фінансовою, чи маркетинговою підтримкою держави, або за допомогою експертів в цій сфері. Державні органи, що беруть участь, це, як правило, міністерства з охорони навколишнього середовища або підпорядковані йому органи влади, туристичні асоціації і в меншій кількості існують випадки екосертифікації з боку інститутів стандартизації.

Як зазначено у Керівництві по сертифікації сталих та екологічних туристичних послуг [5, с. 4-12], сертифікація встановлює стандарти і сприяє розрізненню справжнього екотуризму та сталого туристичного підприємства від інших, які тільки роблять порожні заяви. Це допомагає захистити цілісність цих понять. Один із способів нагородження підприємств, які дійсно відповідають цим цілям, є видача сертифікатів. Процес сертифікації може

також продемонструвати підприємствам найкращі приклади або штрафні практики, навіть якщо само підприємство ще не отримало сертифікацію. Сертифікація не самоціль. Це один з декількох інструментів для мотивації підприємств для поліпшення своєї екологічної, соціальної та економічної ефективності. Більш того, є цілий ряд інших причин, чому важливо проводити сертифікацію (рис. 1).

<p>Переваги для сертифікованого підприємства</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифікація допомагає компаніям поліпшити свою діяльність через те, що процес сертифікації має освітній характер. Багато сертифікованих компанії заявили, що один з найбільших переваг в процесі сертифікації було їх навчання елементам сталості в їхній діяльності та зосередження їхньої уваги на зміни, які необхідно зробити. • Сертифікація веде до зниження експлуатаційних витрат. Це було виявлено майже в кожному виді бізнесу. У туристичних підприємствах, наприклад, різко скоротилися витрати на воду, електрику і викопні види палива, при цьому, не знижуючи якість обслуговування. • Процес впровадження екосертифікації туристичного підприємства часто супроводжується більш легким доступом до технічної допомоги та фінансування для цих підприємств • Потенційно, сертифікація може забезпечити маркетингові переваги сертифікованим підприємствам, тому що, споживачі приділяють увагу сертифікованому маркуванню.
<p>Переваги для споживачів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифікація надає туристам екологічно- та соціально-відповідальний вибір — це допомагає споживачам знати, які підприємства дійсно соціально- та екологічно-відповідальні. • Сертифікація в цілому підвищує обізнаність громадськості про відповідальний туристичні підприємства • Сертифікація може звернути увагу туристів на екологічні та соціальні проблеми в регіоні, це спонукає їх діяти з повагою та відповідальністю • Сертифіковані підприємства, як правило, пропонують більш високу якість обслуговування.
<p>Переваги для держави</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифікація допомагає урядам захистити свої ринкові ніші в області екотуризм, особливо, коли підприємства дезінформують громадкість, їхньою метою є лише створення іміджу відповідального ставлення до навколишнього середовища • Сертифікація підвищує галузеві стандарти в галузі охорони здоров'я, безпеки, довкілля та соціальної стабільності. • Це знижує витрати на нормативні заходи з охорони навколишнього середовища. • Вимагаючи економічні вигоди для місцевого населення, сертифікація може допомогти знизити рівень бідності, особливо в сільських районах.
<p>Переваги для навколишнього середовища та місцевого населення</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сертифікація екотуризму захищає як довкілля так соціально-економічну структуру місцевих громад в районі сертифікованих підприємств • Сертифікація вимагає від бізнесу, щоб його діяльність захищала навколишнє середовище і мінімізувала вплив на природні ресурси • Вимагає від компаній дотримуватися місцевої культури і забезпечити реальні економічні та соціальні вигоди для місцевого населення • Розвиток в довгостроковій перспективі

Рис 1. Переваги проходження сертифікації екотуристичних послуг [за 5, с. 11-12]

Безумовно, можна вважати, що впровадження процесу сертифікації в Україну, є доцільним кроком до підвищення потенціалу екологічного туризму на світовому ринку туристичних послуг. Слід зауважити, що інформація, яка зображена на рис. 1, була проаналізована, спираючись на іноземні державні та приватні джерела, тому необхідно брати до уваги той факт, що в Україні ефект від впровадження може мати зовсім інший характер. Тим не менш, аналіз досвіду іноземних країн може стати значним поштовхом для розвитку сертифікації екотуристичних послуг в Україні.

Література:

1. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unwto.org>
2. Офіційний Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iso.org>
3. Honey Martha and Rome Abigail. Protecting Paradise: Certification Programs for Sustainable Tourism and Ecotourism/ Washington, D.C.: Institute for Policy Studies, October 2001. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.conservationfinance.org/Documents/StandardsforParadise.pdf>
4. Font X. and Bendell J. (2002). Standards for sustainable tourism for the purpose of multilateral trade negotiations. World Tourism Organization, Madrid. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unwto.org>
5. Bien Amos. A Simple User's Guide to Certification for Sustainable Tourism and Ecotourism/ Center of Ecotourism and Sustainable Development, 3-d Edition, 2006. — 30 p.